

ЦЕНТР
ЕКОНОМІЧНОЇ
СТРАТЕГІЇ

German
Economic
Team

Березневий огляд економіки Спеціальна тема: Чи продовжить ЄС безмитну торгівлю з Україною?

Дата: 13 березня 2025

Автори: Команда ЦЕС

ГОЛОВНЕ

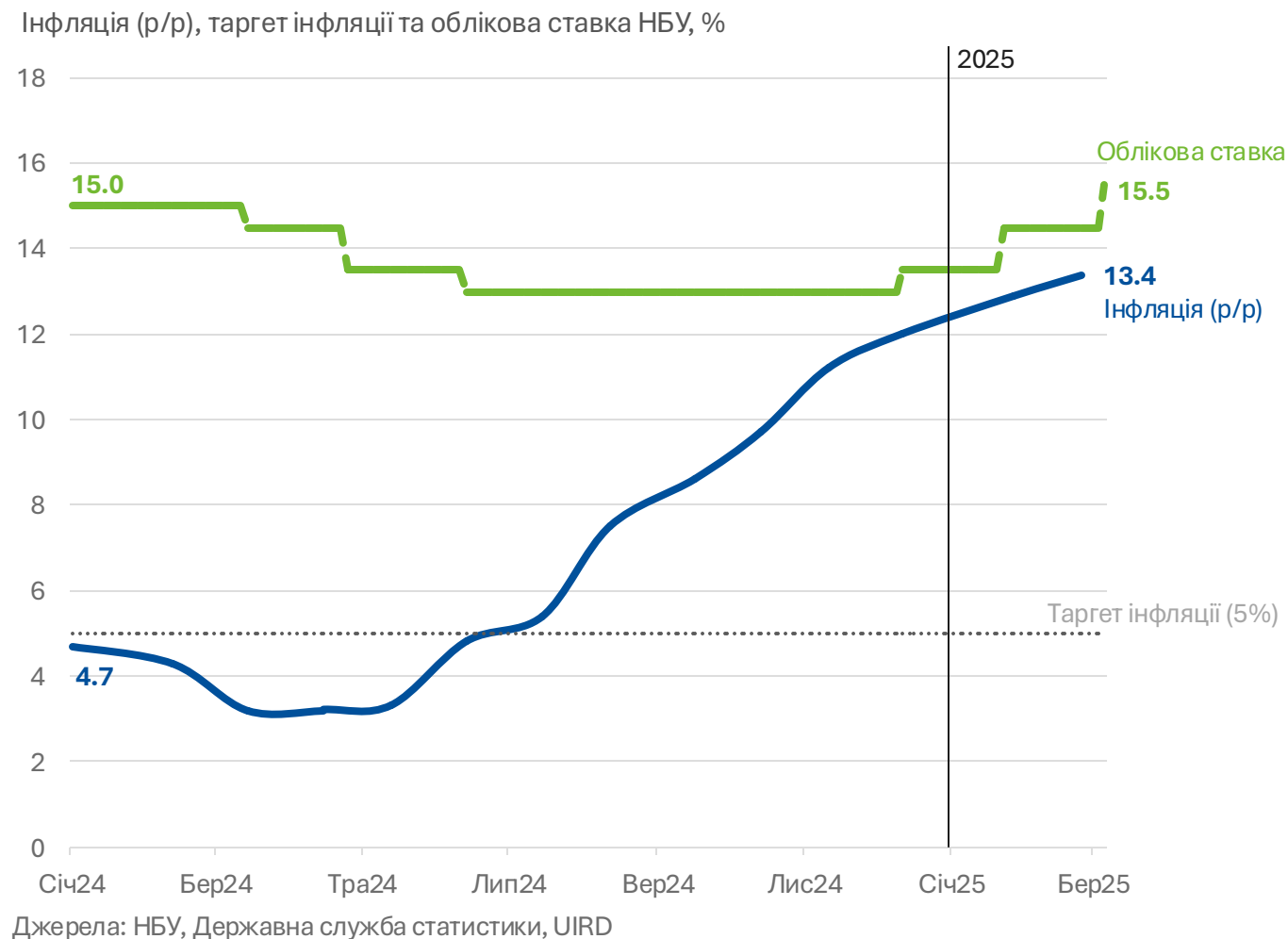
КЛЮЧОВІ ЗМІНИ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ У БЕРЕЗНІ

- **Монетарний, валютний та банківський сектор:** НБУ підвищив облікову ставку до 15,5%, оскільки інфляція в лютому зросла до 13,4% у річному вимірі. У лютому міжнародні резерви України скоротились на 6,7% до \$40,1 млрд, але гривня зміцнилась по відношенню до долара. У січні депозити домогосподарств продовжували зростати в деяких категоріях; гривневі роздрібні та корпоративні кредити перевищили довоєнні рівні, причому роздрібне кредитування продемонструвало найбільше зростання.
- **Галузевий аналіз:** Україна відновлює енергосистему після російських атак: імпорт електроенергії в лютому подвоївся для збалансування енергосистеми. Щоденне виробництво металопродукції в лютому зросло, проте місячне виробництво знизилось через меншу кількість календарних днів. Експорт зернових та олійних культур залишився низьким у лютому. Обсяг ринку сільськогосподарських земель перевищив 320 000 га.
- **Фіскальний сектор:** Реальні податкові надходження в лютому нижчі, ніж у 2024 році. Високі надходження від ПДВ та акцизів не компенсували низькі надходження від податку на прибуток підприємств. Україна не отримала іноземного фінансування в лютому: це було очікувано; фінансування відновиться в березні.
- **Зовнішня торгівля:** Сільське господарство залишається основним експортним сектором України. В імпорті лідирує продукція машинобудування. З січня 2024 року Китай опустився з третього місця в топ-10 експортних напрямків України, оскільки експорт скоротився більш ніж наполовину – з \$334 млн до \$142 млн. П'ятірка найбільших імпортерів в Україну залишилася незмінною порівняно з січнем 2024 року. Експорт ІТ-послуг у січні сягнув 4-річного мінімуму.
- **Спеціальна тема:** У червні 2022 країни ЄС в односторонньому порядку скасували адміністративні бар'єри, повністю відкривши свої ринки для української продукції. У червні закінчується термін дії чинного Регламенту про тимчасові заходи щодо лібералізації торгівлі. Чи буде відновлено дію ПВЗВТ? Чого очікувати українським експортерам?
- **Детальніше про це читайте у нашому звіті далі.**

МОНЕТАРНИЙ, ВАЛЮТНИЙ ТА БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР

ОБЛІКОВУ СТАВКУ ПІДВИЩЕНО ДО 15,5%, ІНФЛЯЦІЯ — 13,4%

НБУ підвищив облікову ставку до 15,5%, щоб зробити гривневі заощадження більш привабливими, стабілізувати валютний ринок та стримати інфляційні очікування, з метою повернення інфляції до таргету 5%.

Повномасштабне вторгнення залишається найбільшим інфляційним ризиком. Геополітична невизначеність посилює тиск, пов'язаний з війною, включаючи збільшення витрат на оборону, пошкодження інфраструктури (особливо в енергетиці), зростання виробничих витрат, погіршення міграційних тенденцій та дефіцит робочої сили.

У лютому 2025 року інфляція зросла до 13,4% р/р (0,8% м/м) переважно через збільшення витрат бізнесу, особливо на оплату праці.

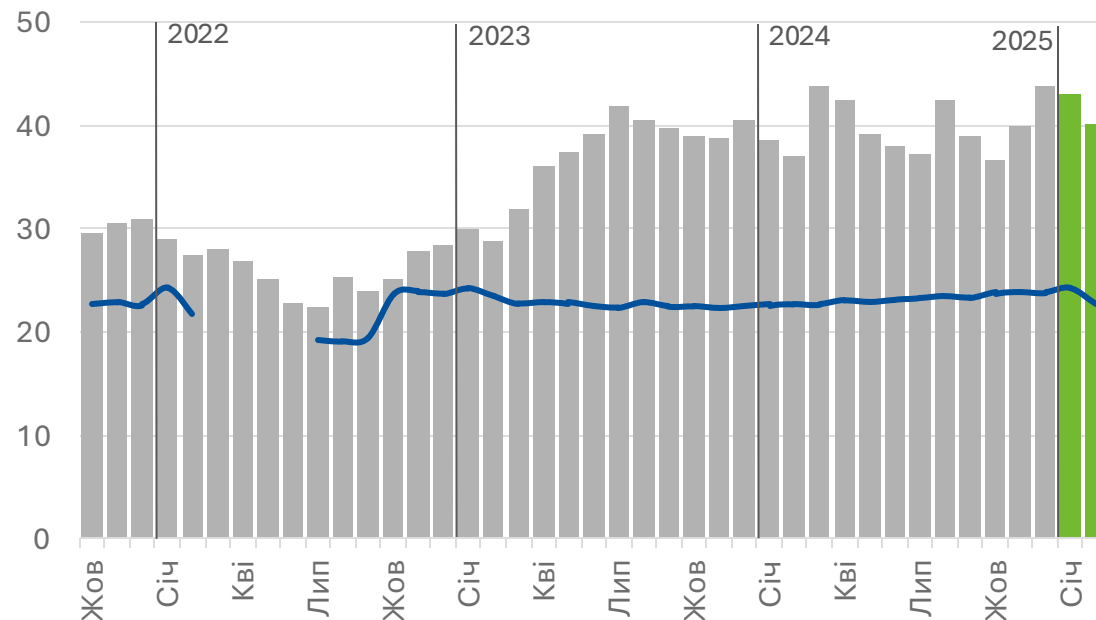
Очікується, що в найближчі місяці інфляція зростатиме й надалі через поганий минулорічний врожай та збільшення витрат на енергоносії та робочу силу.

РЕЗЕРВИ ВПАЛИ ДО \$40 МЛРД, ГРИВНЯ ЗМІЦНИЛАСЬ ДО \$

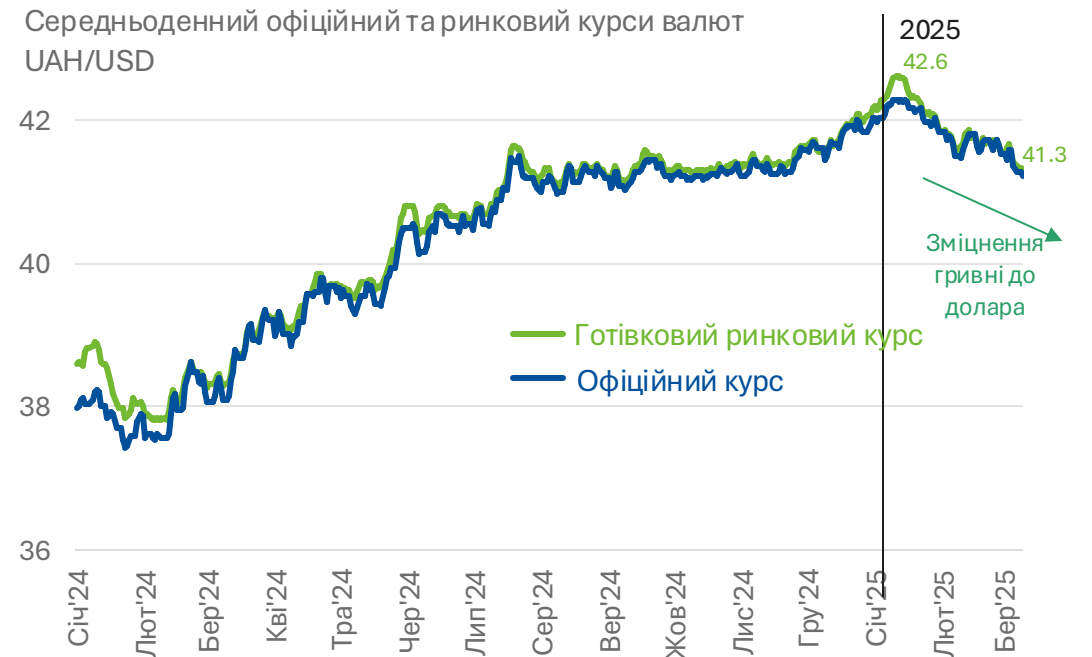
У лютому 2025 року міжнародні резерви України скоротилися на 6,7% до \$40,1 млрд, що покриває 4,9 місяці імпорту - значно вище за мінімальний рівень у 3 місяці. Зниження було зумовлене валютними інтервенціями НБУ та погашенням боргу, частково компенсованим випуском внутрішніх валютних боргових зобов'язань в умовах відсутності надходжень міжнародної бюджетної допомоги.

У лютому 2025 року чистий попит на іноземну валюту знизився на обох сегментах ринку завдяки стабільному експорту та покращенню курсових очікувань через жорсткішу політику НБУ. Як наслідок, продаж валюти знизився до \$3,1 млрд, а гривня зміцнилася, завдяки чому спред між готівковим та офіційним курсом залишився на рівні нижче 0,7%.

Валові міжнародні резерви та обсяг, необхідний для покриття трьох місяців майбутнього імпорту, \$ млрд

Джерело: НБУ. Майбутні дані по імпорту за березень-червень 2022 року відсутні

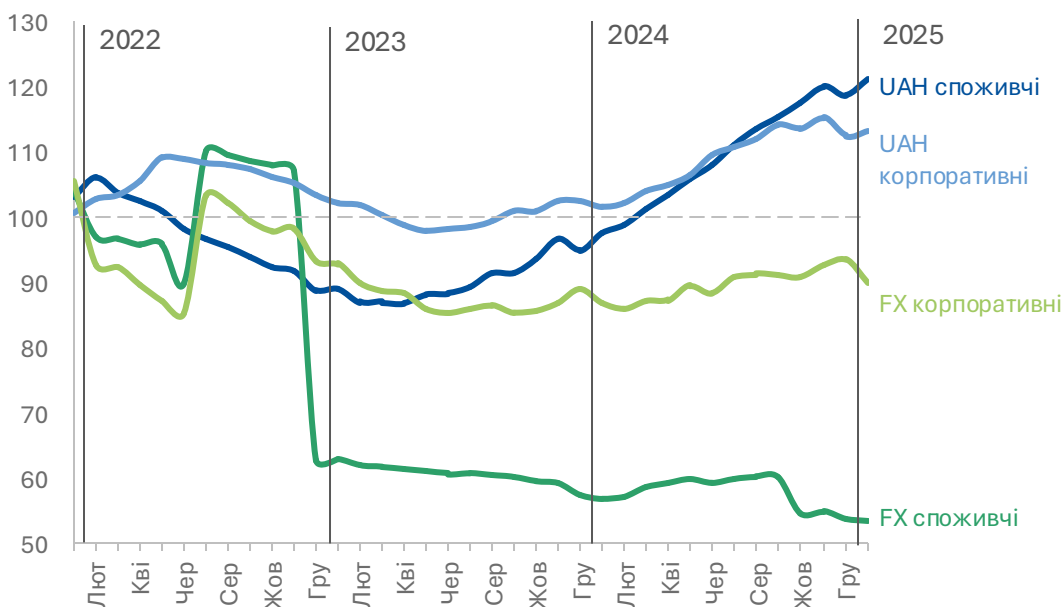
Джерело: НБУ та minfin.com.ua

ЗРОСТАННЯ ДЕПОЗИТІВ І ЗБІЛЬШЕННЯ КРЕДИТУВАННЯ

У січні 2025 депозити домогосподарств продовжили зростати в деяких сегментах. Депозити на вимогу в іноземній валюті сягнули майже 190% від рівня грудня 2021 року, що свідчить про значну перевагу ліквідності. Депозити на вимогу в гривні також стабільно зростали, тоді як строкові вклади в гривні та іноземній валюті залишалися стабільними, що свідчить про обережний підхід до довгострокових заощаджень.

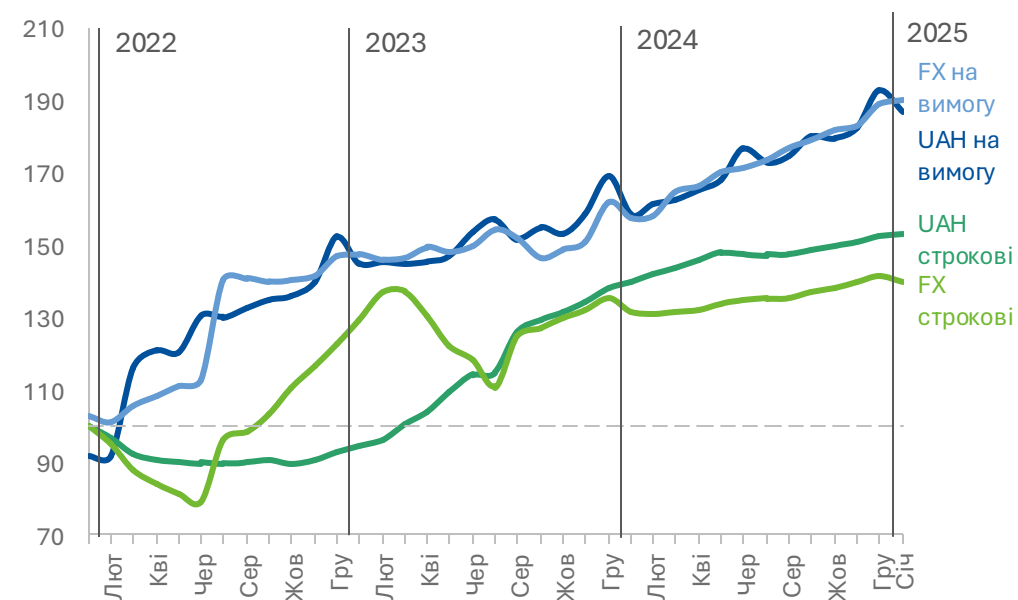
У січні 2025 року гривневі роздрібні та корпоративні кредити перевищили довоєнні рівні, причому роздрібне кредитування продемонструвало найбільше зростання. Водночас корпоративні кредити в іноземній валюті залишалися стабільними, а роздрібні кредити в іноземній валюті скоротилися через обмежений попит та жорсткіші умови кредитування. Ця тенденція свідчить про відновлення кредитування в гривні, незважаючи на вищі відсоткові ставки.

Кредити резидентам у розрізі валют та секторів, індекс, гру'21 = 100

Джерело: НБУ

Депозити домогосподарств у розрізі валют та термінів погашення, індекс, гру'21 = 100

Джерело: НБУ

ГАЛУЗЕВИЙ АНАЛІЗ

УКРАЇНА ВІДНОВЛЮЄ ЕНЕРГОСИСТЕМУ ПІСЛЯ РОСІЙСЬКИХ АТАК

Імпорт е/е в лютому подвоївся для збалансування енергосистеми

У лютому Росія продовжила атакувати енергетичну інфраструктуру України, що призвело до аварійних відключень електроенергії та збільшило потребу в імпорті електроенергії.

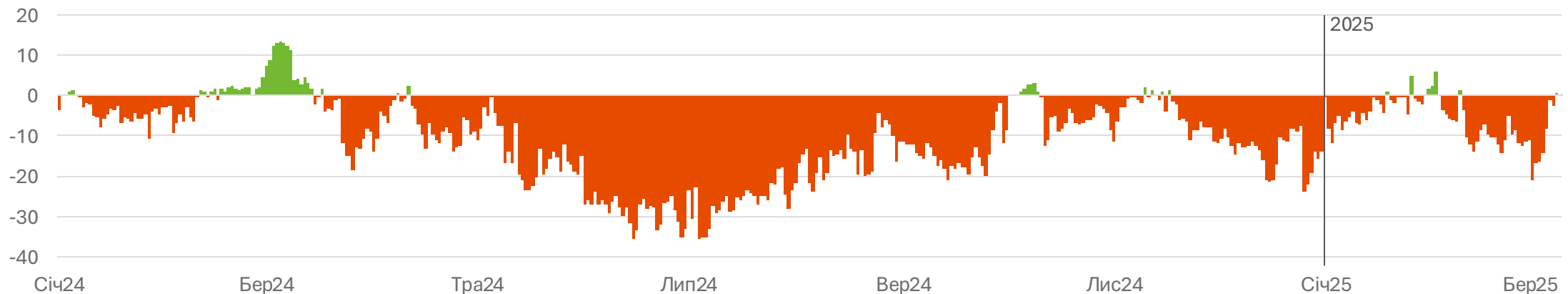
Через холодну погоду чистий імпорт електроенергії збільшився більш ніж удвічі до 212 ГВт·год за рахунок 244 ГВт·год імпорту та 33 ГВт·год експорту.

Україна була чистим імпортером електроенергії протягом 24 днів і чистим експортером лише 4 дні.

2 березня Україна імпортувала 21 ГВт·год електроенергії. Це був найбільший добовий імпорт з початку року.

Потім в Україну прийшла рання весна: безпрецедентно високі температури дозволили скоротити імпорт електроенергії, і 8-9 березня Україна знову стала нетто-експортером електроенергії.

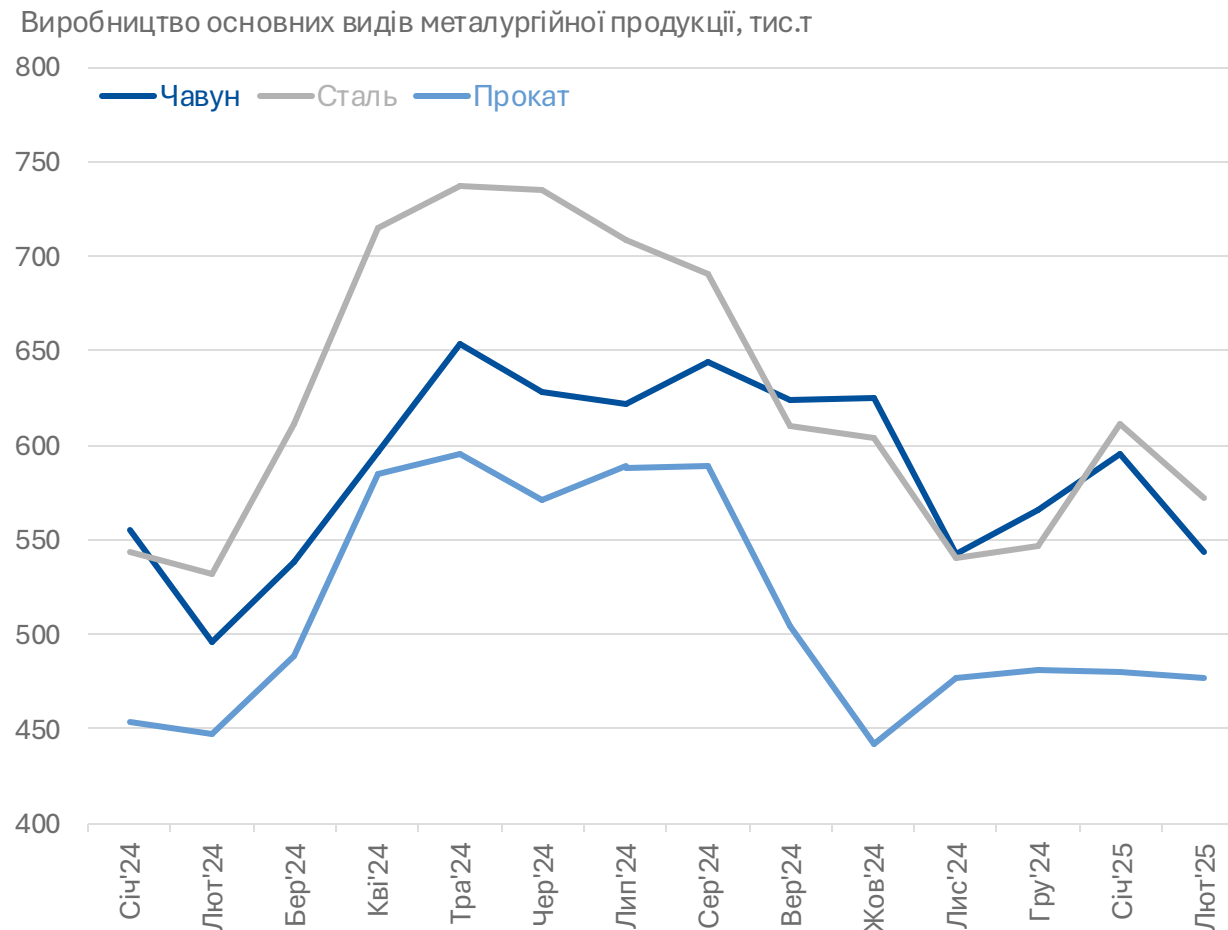
Чистий комерційний експорт е/е України у 2024-2025, ГВт·год

Джерело: ENTSO-E

У ЛЮТОМУ ЗРОСЛО ДОБОВЕ ВИРОБНИЦТВО МЕТАЛОПРОДУКЦІЇ

Однак місячний обсяг знизився через меншу кількість днів

Джерело: Укрметалургпром

12 березня набули чинності **нові американські тарифи, що передбачають 25% мита на імпорт сталі та алюмінію з усіх країн.**

Тим часом, **США та Україна планують прискорити укладення комплексної угоди щодо розробки критично важливих мінеральних ресурсів України, як зазначено у спільній декларації за підсумками зустрічі в Саудівській Аравії.**

У лютому Україна виробила 572 тис. тонн сталі (-6%), 544 тис. тонн чавуну (-9%) і 477 тис. тонн прокату (-1%). Зниження виробництва повністю зумовлене меншою кількістю календарних днів у лютому.

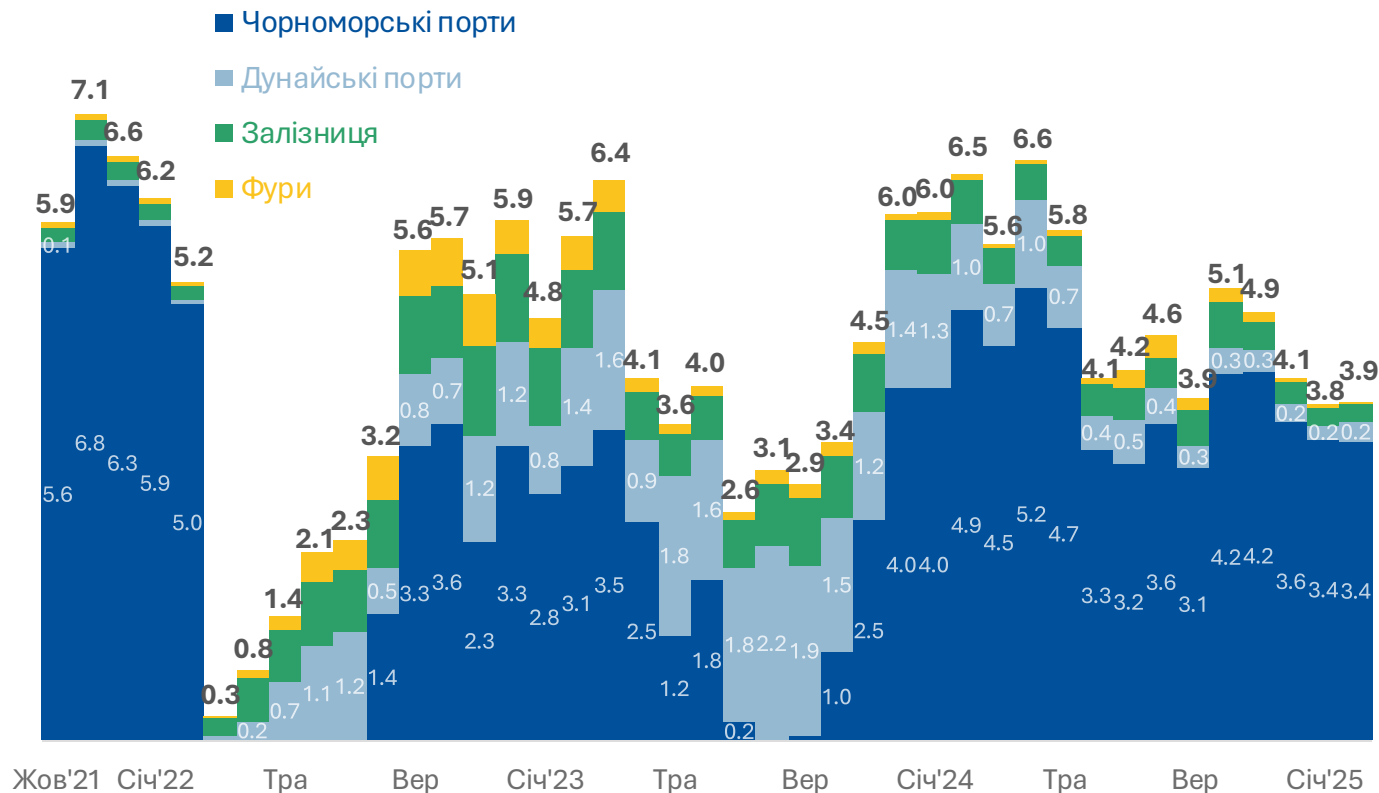
У 2024 році Україна імпортувала 1,24 млн тонн металопродукції, причому більше половини поставок припало на Туреччину.

У 2024 році Україна також виробила 108 200 тонн феросплавів, переважно силікомарганцю (104 200 тонн, 96%). Однак експорт феросплавів впав у 4,5 рази до 77 300 тонн, а найбільшими покупцями стали Польща, Туреччина та Італія.

ЕКСПОРТ ЗЕРНОВИХ ТА ОЛІЙНИХ ЗАЛИШИВСЯ НИЗЬКИМ

Тим часом розпочинається будівництво нового агропереробного заводу

Експорт зернових та олійних за видом транспорту та усього, млн т

У лютому 2025 року експорт зернових та олійних культур зріс на 1% до 3,85 млн тонн, що є другим найнижчим показником за останні 16 місяців.

Як і в 2021 році, чорноморські порти залишаються ключовим експортним маршрутом, обробляючи понад 88% від загального обсягу сільськогосподарських вантажів у лютому.

Експорт насіння зріс до \$123 млн у 2024 році, причому насіння кукурудзи склало 96,5% від загального обсягу.

Астарта оголосила про початок будівництва нового заводу з переробки олійних культур, включаючи сою та ріпак, у Хмельницькій області. Запланована потужність заводу становить 400 000 тонн на рік, а загальний обсяг інвестицій - \$76 млн.

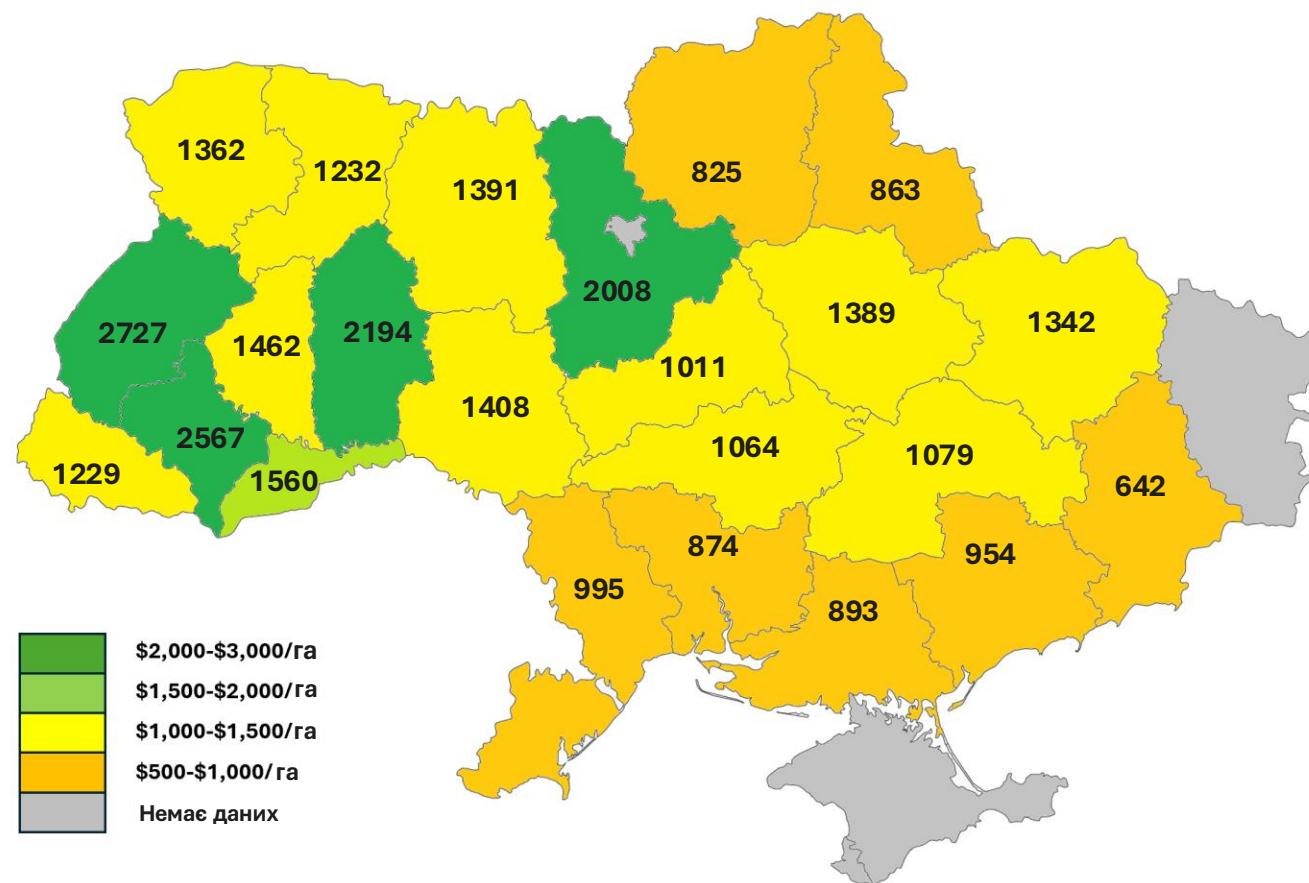
Тим часом, пташиний грип у Польщі призвів до дефіциту яєць. Як найбільший постачальник яєць в ЄС, Україна має всі можливості для того, щоб заповнити прогалину на польському ринку.

Джерело: Оцінка Dragon Capital

ОБСЯГ РИНКУ С/Г ЗЕМЕЛЬ ПЕРЕВИЩИВ 320 000 ГА

На Львівщині найдорожча земля, у прифронтових регіонах - найдешевша

Ціна с/г землі за регіонами, \$/га

Джерело: Opendatabot

У лютому 2025 року **середня ціна за гектар сільськогосподарської землі залишалася стабільною** на рівні \$1 315. Найвищі ціни були у Львівській області (\$3 206), а найнижчі - у прифронтовій Донецькій області (\$642).

У 2024 році було продано рекордні 106 669 земельних ділянок загальною площею 320 660 га - найвищий показник з моменту відкриття ринку землі.

Щоб підтримати фермерів, Аграрний комітет Верховної Ради та Всеукраїнський конгрес фермерів пропонують спростити військове бронювання для тих, хто обробляє до 500 гектарів. План передбачає, що:

- 1 заброньована особа (керівник, менеджер або засновник) для фермерських господарств площею 20-100 га.
- 50% заброньованих працівників, до 1 на 100 га, для фермерських господарств площею 100-500 га.

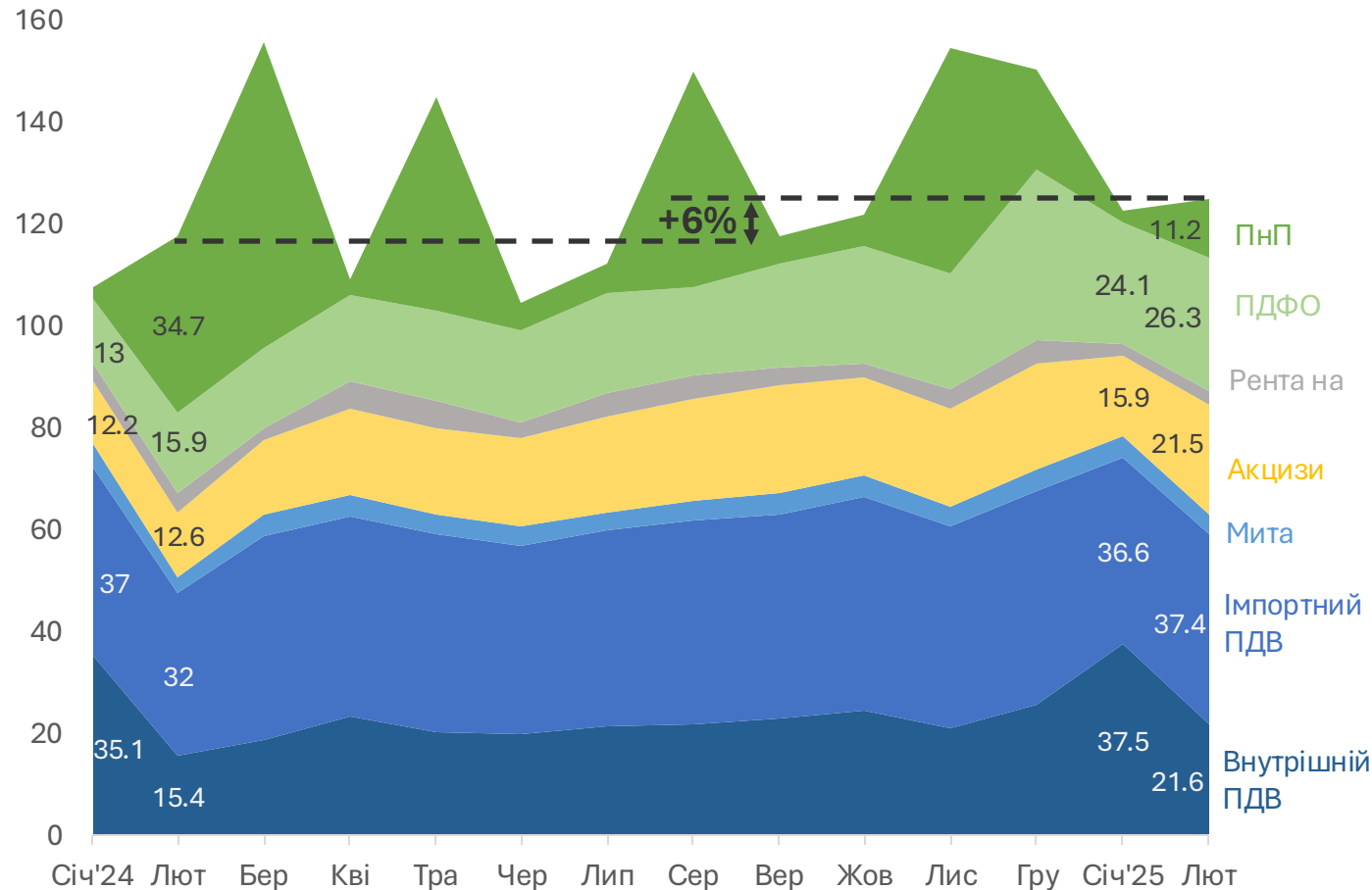
ФІСКАЛЬНИЙ СЕКТОР

РЕАЛЬНІ ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ В ЛЮТОМУ НИЖЧІ Р/Р

Високі надходження від ПДВ та акцизів не перекрили низькі від ПнП

Податкові надходження загального фонду державного бюджету, млрд. грн.

Податкові надходження до Зведеного бюджету в лютому досягли 124,7 млрд грн, збільшившись лише на 6% порівняно з 13,4% ІСЦ.

Внутрішній ПДВ зріс на 40% порівняно з аналогічним періодом минулого року завдяки високим валовим доходам та помірному відшкодуванню. Зростання внутрішнього ПДВ (+17%) випереджало зростання ПДВ на імпорт (+7%) протягом перших двох місяців.

Якщо ця тенденція збережеться, це може вказувати на зміни в адмініструванні ПДВ за нового керівництва ДПС.

Акцизи зросли на 70% р/р завдяки підвищенню ставок на паливо, високим надходженням від акцизів на тютюнові вироби та кращому адмініструванню.

Надходження від податку на прибуток підприємств (ПнП) становили лише третину від минулорічного рівня.

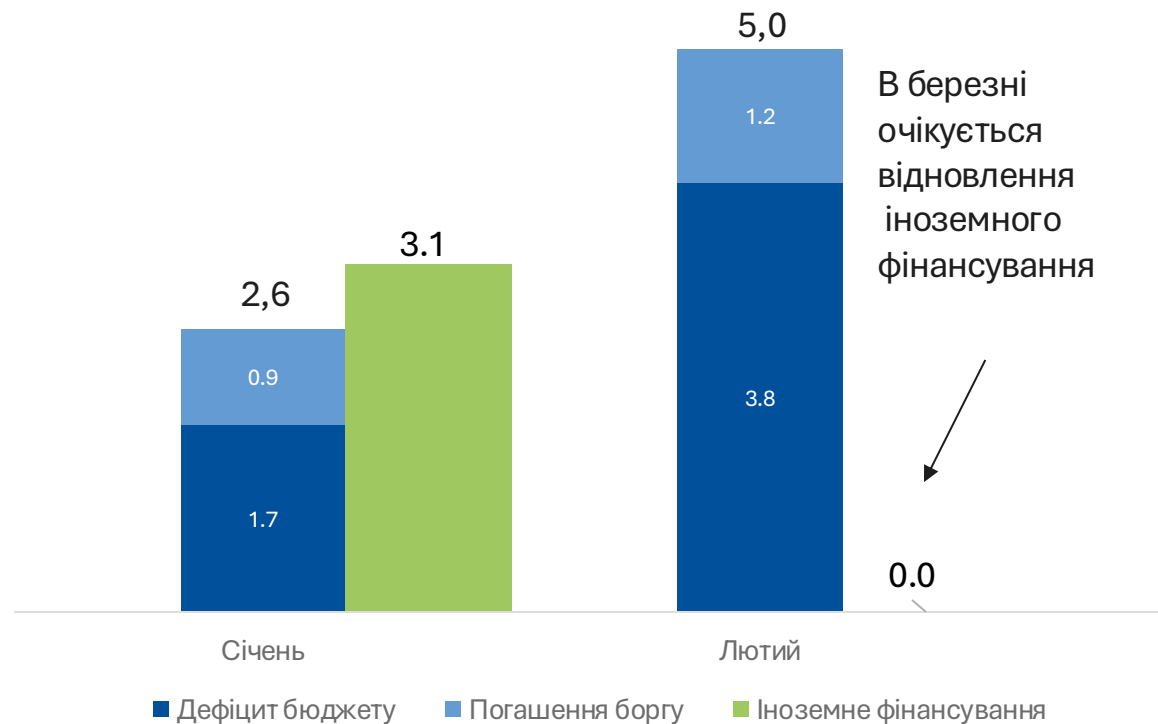
Закон про підвищення акцизів на тютюнові вироби все ще очікує на підпис Президента, що призведе до втрати надходжень у розмірі 1,8 млрд грн.

Джерело: Міністерство фінансів. Примітка: на основі попередніх даних Казначейства, оприлюднених Мінфіном

У ЛЮТОМУ ІНОЗЕМНОГО ФІНАНСУВАННЯ НЕ БУЛО

Це було очікуваним; фінансування відновлюється в березні

Зовнішнє фінансування, дефіцит державного бюджету та погашення боргу у 2025 році, \$ млрд

Джерела: Міністерство фінансів, НБУ, розрахунки ЦЕС

- **Відсутність іноземної допомоги в лютому** - Вперше з початку повномасштабного вторгнення Україна не отримала жодної іноземної бюджетної допомоги.
- **Це не зупинка фінансування** - Цей розрив пов'язаний з графіком виплат до 2025 року, а не з призупиненням фінансування.
- **Допомога відновиться в березні** - ЄС вже оголосив про транш у розмірі €3,5 млрд; Канада виділила \$1,7 млрд сьогодні.
- **Очікується профіцит** - До кінця 2025 року виплачене міжнародне фінансування має перевищити потреби.

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ

С/Г ЗАЛИШАЄТЬСЯ ОСНОВНОЮ ЕКСПОРТНОЮ ГАЛУЗЗЮ

Експорт у січні 2025 року: структура товарів

Експорт товарів у січні 2025 року, \$ млн

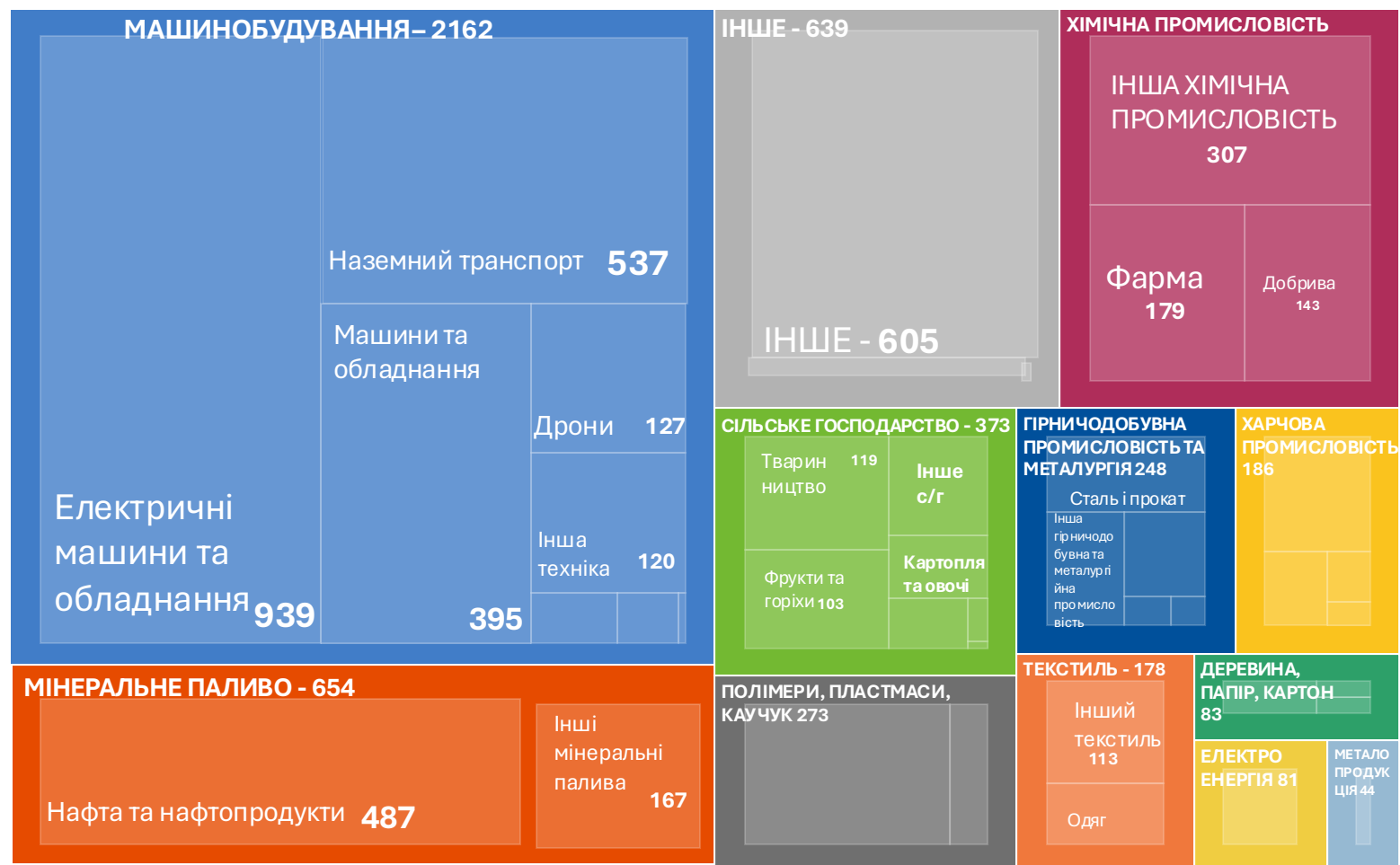
- У січні 2025 року Україна експортувала товарів на суму \$3,18 млрд.
- Майже половина експорту (49%) припадає на аграрну продукцію на загальну суму \$1,55 млрд.
- Гірничодобувна промисловість та метали посіли друге місце - \$565 млн (18%), тоді як харчова промисловість (\$284,5 млн) та машинобудування (\$282 млн) склали по 9%.

Джерела: Державна митна служба, розрахунки ЦЕС

ПРОДУКЦІЯ МАШИНОБУДУВАННЯ ЛІДИРУЄ В ІМПОРТІ

Імпорт у січні 2025 року: структура товарів

Імпорт товарів у січні 2025 року, \$ млн

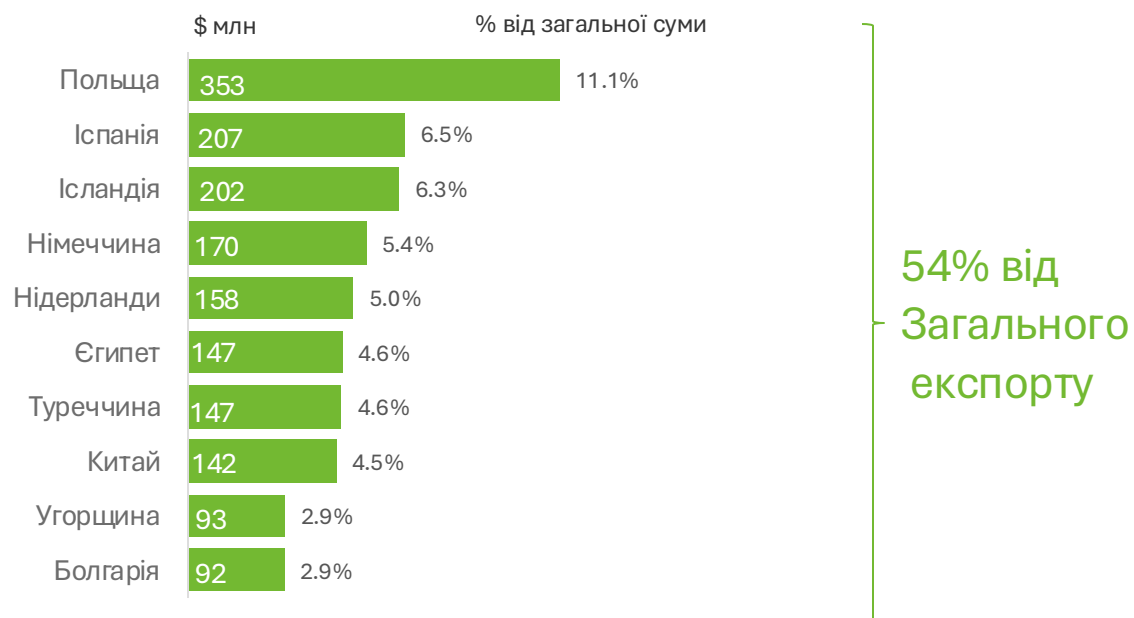

- У січні 2025 року Україна імпортувала товарів на суму \$5,55 млрд.
- **В імпорті переважала продукція машинобудування (39%),** зокрема електричне обладнання, таке як генератори та трансформатори.
- Мінеральні палива, переважно нафта та нафтопродукти, склали ще 12%.

Джерела: Державна митна служба, розрахунки ЦЕС

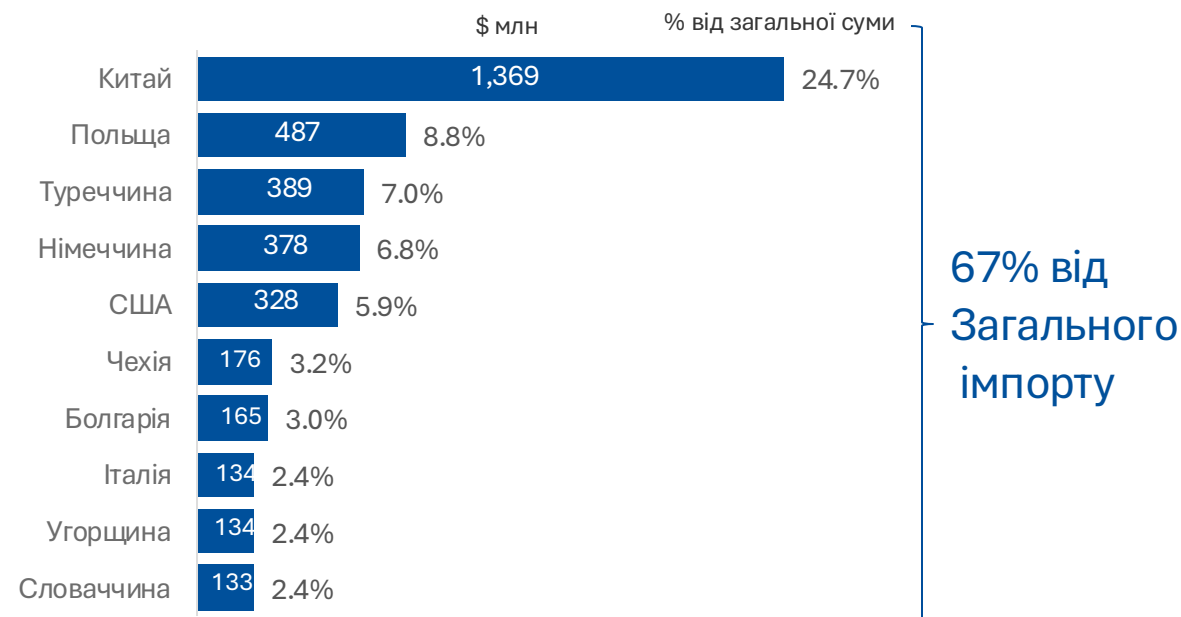
ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ У СІЧНІ 2025 РОКУ: ГЕОГРАФІЯ

Топ-10 експортних напрямків України

- З січня 2024 року Китай опустився з третього місця в топ-10 експортних напрямків України, оскільки експорт скоротився більш ніж удвічі - з \$334 млн до \$142 млн.

10 найбільших джерел імпорту в Україну

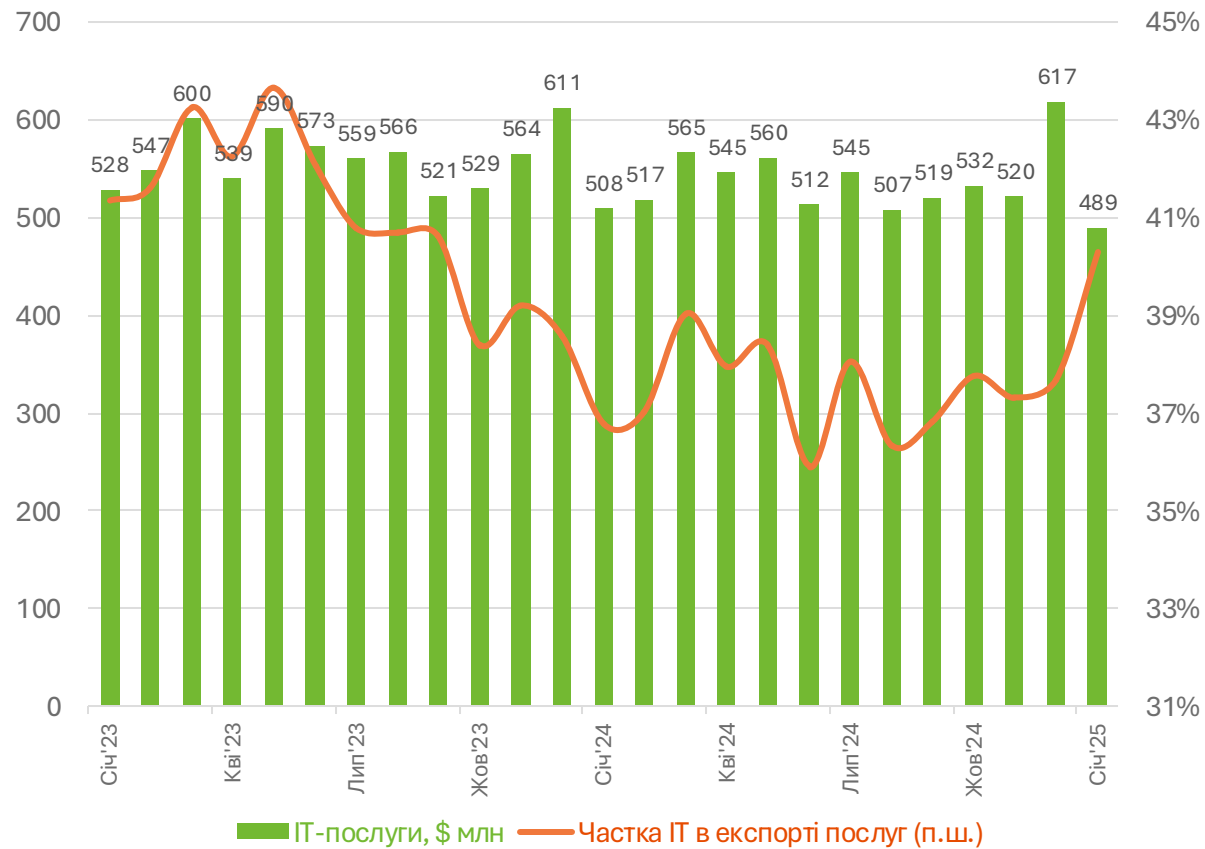

- П'ятірка найбільших імпортерів в Україну залишилася незмінною порівняно з січнем 2024 року, а Туреччина та Німеччина помінялися місцями - Німеччина опустилася на четверте місце.
- Імпорт з Чехії та Болгарії збільшився, а Греція випала з топ-10.

ЕКСПОРТ ІТ-ПОСЛУГ У СІЧНІ СЯГНУВ 4-РІЧНОГО МІНІМУМУ

ІТ-експорт скорочується, але випереджає загальний експорт послуг

Експорт ІТ-послуг та його частка в загальному експорті послуг по місяцях

Український експорт ІТ-послуг у січні різко скоротився на 21%, впавши до \$489 млн - вперше нижче \$0,5 млрд з лютого 2021 року.

Найбільшим фактором стало зниження експорту до США, який впав до \$150 млн, що є 55-місячним мінімумом. Як наслідок, частка США в українському ІТ-експорті впала до 31%, що є найнижчим показником з 2016 року.

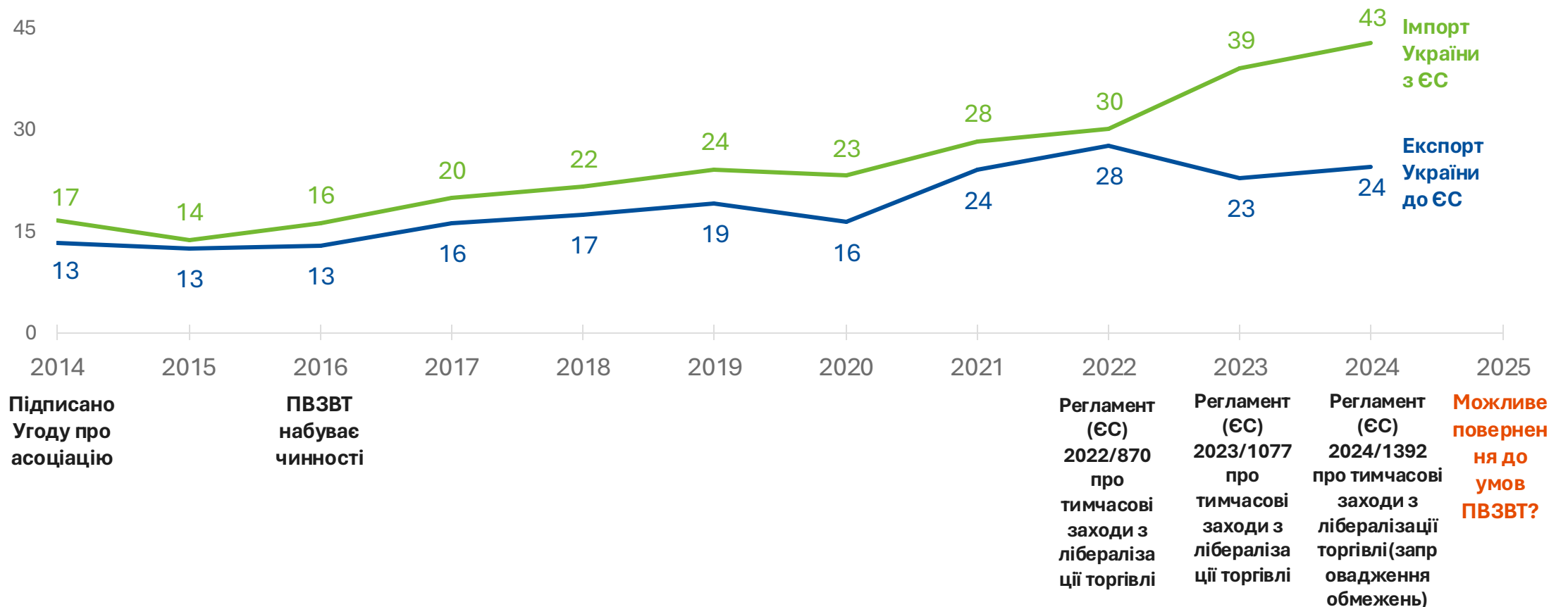
У другій половині 2024 року ринок праці в Україні продовжував скорочуватися. Топ-50 компаній втратили 1,4% своїх працівників, в результаті чого загальна кількість працівників склала 79 388 осіб - найменше падіння за останні п'ять півріч. З початку повномасштабного вторгнення було втрачено понад 20 000 робочих місць в ІТ.

ЧИ ПРОДОВЖИТЬ ЄС БЕЗМИТНУ ТОРГІВЛЮ З УКРАЇНОЮ?

ТОРГІВЛЯ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС: СПІВПРАЦЯ, ЩО ЗРОСТАЄ

Дво- та одностороння лібералізація торгівлі стимулює торгівлю між Україною та ЄС

Товарообіг між Україною та ЄС, млрд. євро

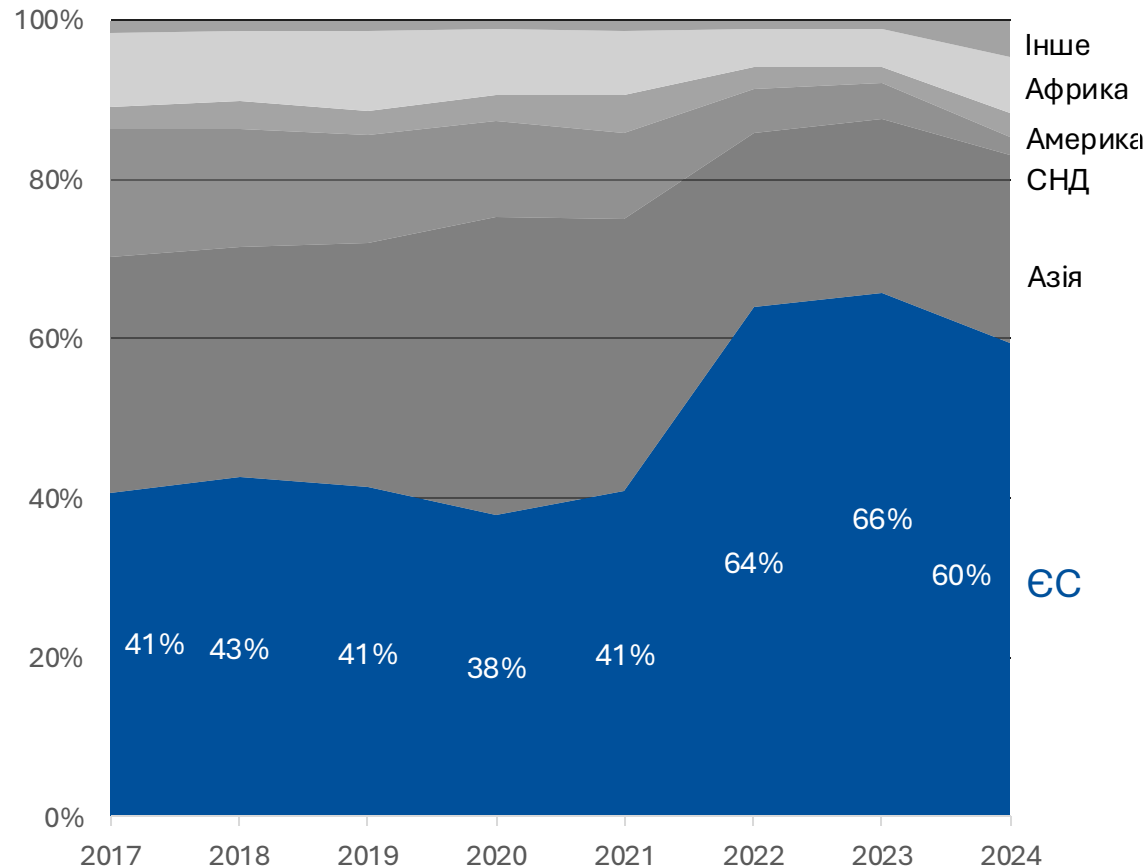

Джерело: Візуалізація ЦЕС на основі даних Євростату

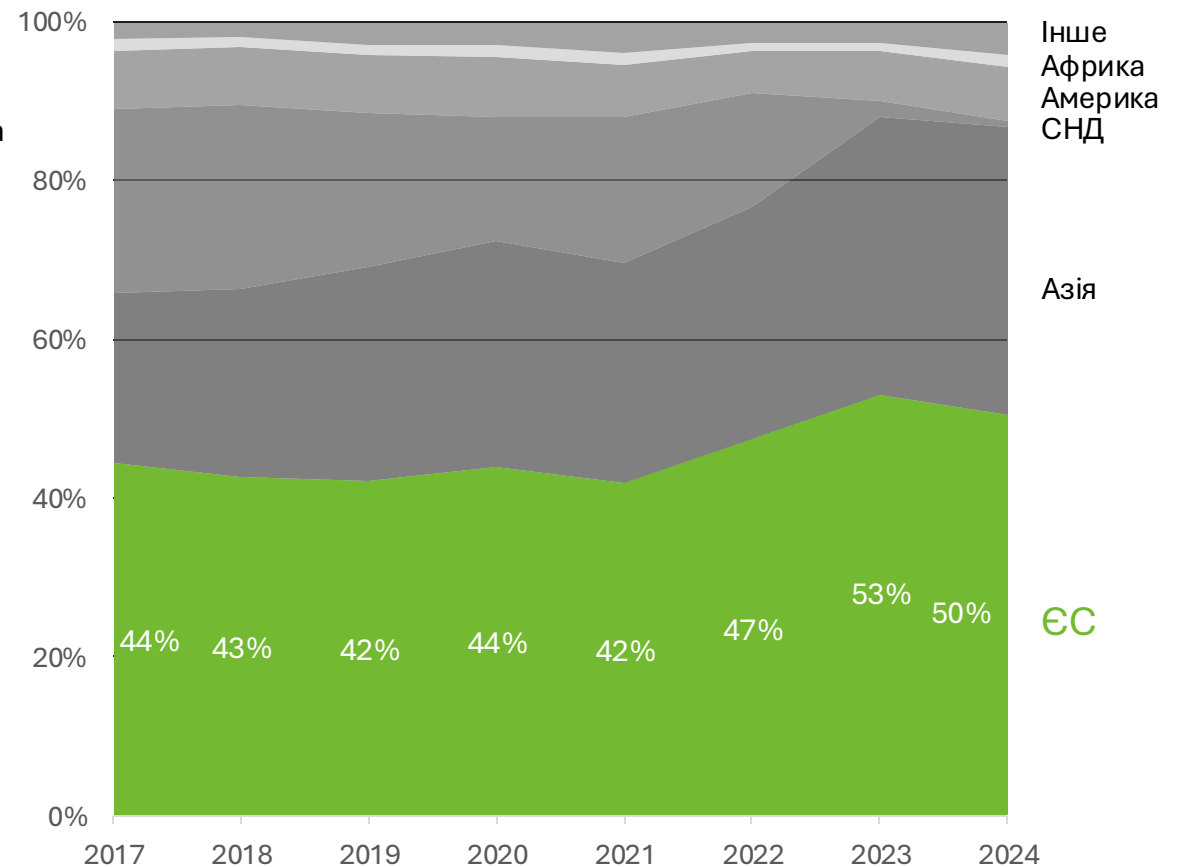
ЄС ЗАРАЗ Є ТОРГОВЕЛЬНИМ ПАРТНЕРОМ №1 ДЛЯ УКРАЇНИ

У 2024 році на ЄС припадало 60% українського експорту та 50% імпорту

Географія українського експорту товарів

Географія українського імпорту товарів

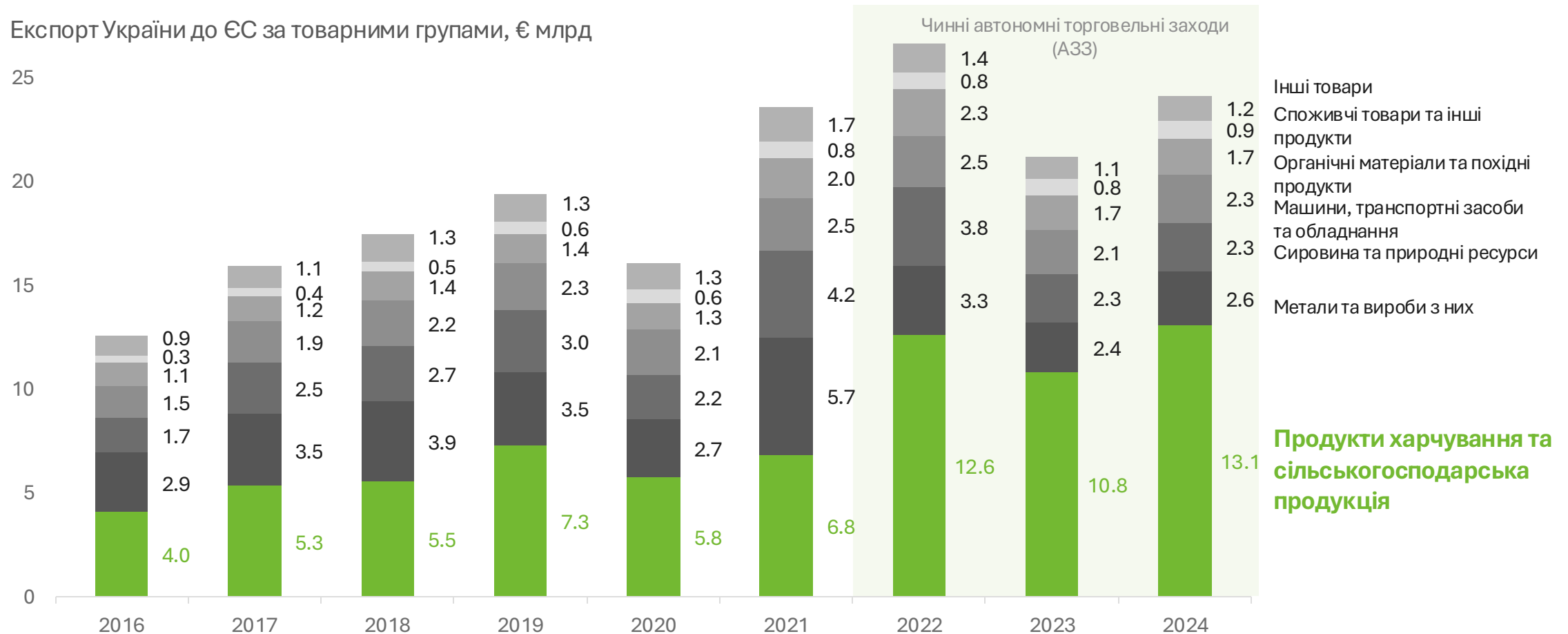

Джерело: Розрахунки та візуалізація ЦЕС на основі даних Державної митної служби України

АГРОЕКСПОРТЕРИ НАЙБІЛЬШЕ ВИГРАЛИ ВІД ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ

Український агроекспорт до ЄС підскочив з 29% у 2021 до 54% у 2024 році

Експорт України до ЄС за товарними групами, € млрд

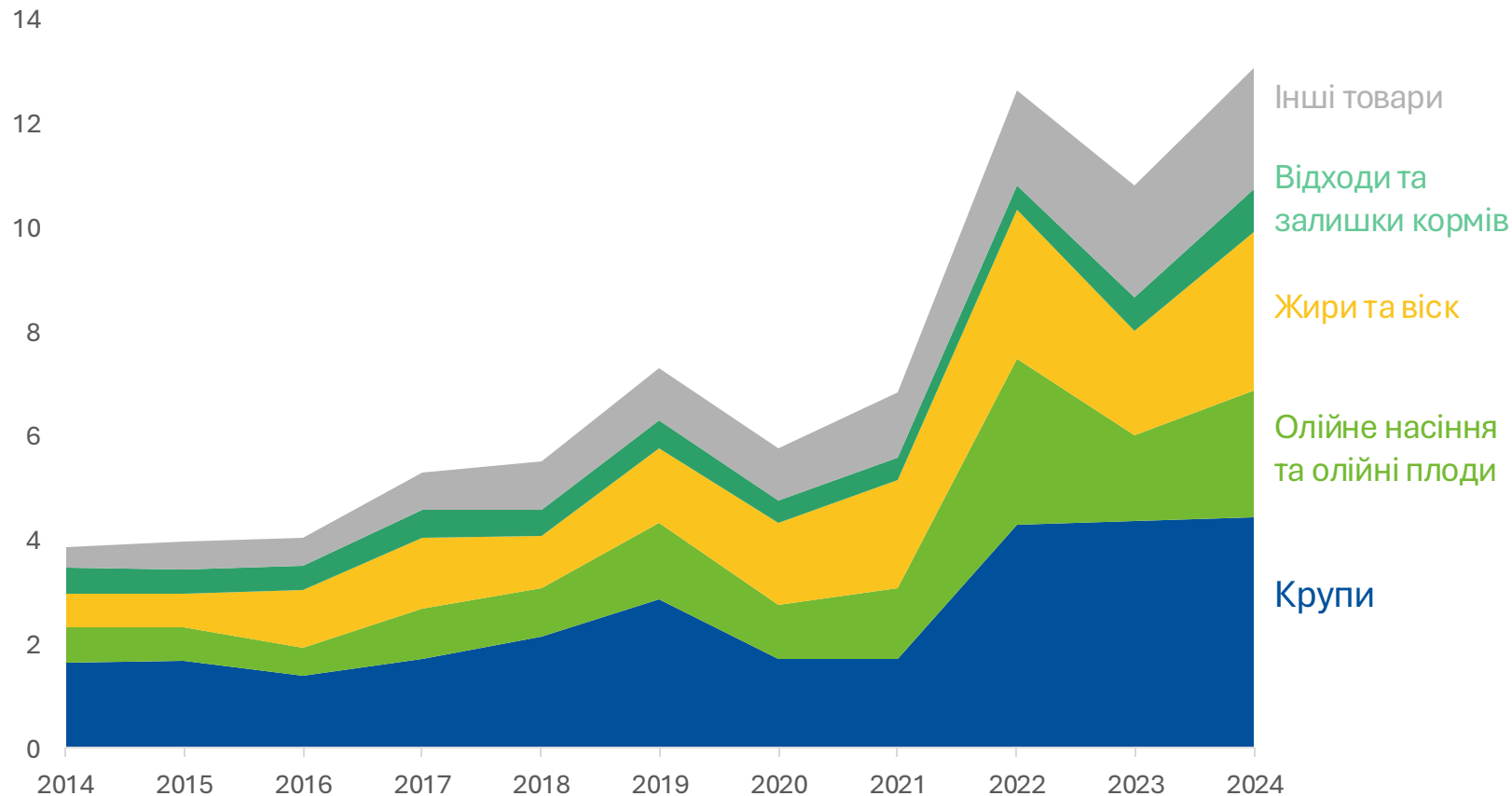

Джерело: Розрахунки та візуалізація ЦЕС на основі даних Євростату

РОСЛИННИЦТВО СТИМУЛЮЄ АГРАРНИЙ ЕКСПОРТ ДО ЄС

З 2021 року український агроекспорт до ЄС став менш диверсифікованим

Структура українського експорту продовольства та сільськогосподарської продукції до ЄС, € млрд

В українському сегменті рослинництва домінують великі фермерські господарства, які отримують перевагу від ефекту масштабу і можуть запропонувати кращу ціну.

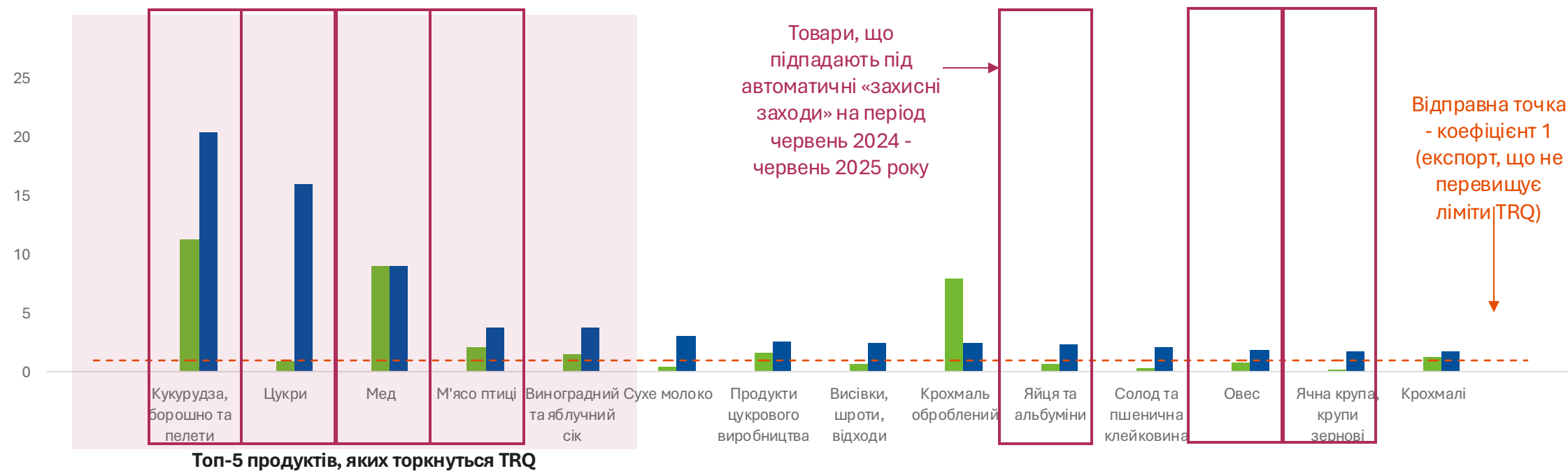
Водночас, зростання імпорту українських зернових культур створило можливості для європейських виробників розширювати виробництво сільськогосподарської продукції з вищою доданою вартістю, наприклад, тваринництва та перероблених харчових продуктів.

Джерело: Розрахунки та візуалізація ЦЕС на основі даних Євростату

БАР'ЄРИ ВПЛИНУТЬ НА КЛЮЧОВІ ПІДГАЛУЗИ С/Г

Окремі галузі продемонстрували значне зростання експорту з 2022 року і є найбільш вразливими до потенційного відновлення торговельних бар'єрів. Для більшості сільськогосподарських товарів торговельні бар'єри матимуть форму тарифних квот (TRQ)

Експорт України до ЄС у порівнянні з лімітами TRQ (у тоннах)

Джерело: Розрахунки та візуалізація ЦЕС на основі даних Євростату та Додатку I-A до Угоди про асоціацію. Примітка: класифікація кодів КН-8 здійснена на основі Додатку I-A до Угоди про асоціацію. На графіку відображено лише ті товари, експорт яких у 2024 році перевищить відповідний ліміт TRQ.

German
Economic
Team

ДЯКУЄМО

Цей текст відображає думку авторів і не обов'язково відображає погляди German Economic Team.